

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Monstris Et Monstrosis, Qvam Mirabilis, Bonvs, Et
Ivstvs, In Mvndo Administrando, Sit Devs, Monstrantibvs**

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1647

Capvt I. Quid, & quàm varia sint monstra? & num etiam in omnibus Mundi
partibus reperiantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51168](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51168)

DE MONSTRIS ET MON-
STROSIS,

QVAM MIRABILIS, BO-
NVS, ET IVSTVS, IN MVN-
DO ADMINISTRANDO, SIT
DEVS, MONSTRANTIBVS.

CAPVT I.

*Quid, & quàm varia sint Monstra? Et
num ea etiam in omnibus Mundi par-
tibus reperiantur?*

§. I.

Cur de Monstris agendum?

MVNDVM & Mundi inquilinos
non morum duntaxat, sed non-
nulli ipsius etiam naturæ erro-
res videntur contaminare. Quod num ita
sit, & quo Numinis iudicio fiat, paullò est
à nobis examinatiùs inquirendum. Inter
hos autem errores, potissimè sunt *Mon-
stra & Monstrosa*, quæ sine diuina volun-
tate non accidunt, atque ipsa raritate sua
nos inuitant ad meditandum, rapiuntq;
B ad

Psal. 45. 9.
1 Paral.
16. 8.
Pl. 104. 1.

ad sapientissimi Gubernatoris Mundi
equissimã providentiam, cum maxima ad-
miratione contemplandam. Quò digitum
intendit regius Psalles, cùm ait: *Venite, &
videte opera Domini, quæ posuit prodigia super
terram.* Et alio loco: *Confitemini Domino,
& invocate nomen eius: notas facite in populis
ad inventiones eius. Cantate ei, & Psallite ei:
& narrate omnia mirabilia eius.* Non erit
hæc Agathonia cantio, quæ sola argumen-
ti suavitate permulceat; sed vtiliter iucun-
dam disputationem propinabit.

§. II.

Monstri acceptio, & exempla.

Monstrum autem Grammaticis, quòd
aliquid significando monstret, dictum,
etsi aliqui inter animantia, siue homines,
siue bruta, *Portentum* verò in rebus inani-
matis duntaxat aiunt reperiri; parum
tamen refert, de vtrius id nomen vsurpes.
Potest enim æquè aliquid in cælo, elemen-
tis, lapidibus aut metallis monstrari, ac
in hominibus aut brutis portendi. Est igitur
Monstrum vniuersim aliquid prater na-
turam editum, aut procreatum: vel, vt in
scholis loquuntur, est effectus nature, qui de-
uiat a recta consuetudine, secundum speciem, di-
spositione.

Dispositione. Itaque quò magis deuiat, magis est monstrum; & prodigij mensura, est erroris magnitudo. Sic

Scilicet horreres, maioraq; monstra putares, Iuuenal. Satyr. 2.

Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnũ.

Sic monstrum dictum est, quando Meles Sardinum rex sustulit ex pellice leonem, homo illius parens, qui filius esse non potuit. Quamuis enim neque vitulus alioqui, neque agnus, neque leo est monstrum, si primum vacca, alterum ouis, tertium leæna pariat; partus tamen isti, quando à progenitoribus suis in totum discrepant, in totum sunt monstra, quia in totum deuiant à recta consuetudine, secundum speciem, dispositione. Ne autem, in naturæ historia, Poëtica duntaxat autoritate, aut exemplo conficto niti videamur, testantur fide digni scriptores, aliquid simile euenisse.

Herodot. lib. 1.

Nam ex muliere vitulum natum affirmat Isidorus. Idem affirmant alij factum apud Iudæos. Fertur enim, paulo ante Hierosolymitanæ ciuitatis euerfionem, bos agnum, pro maximo utique monstro habitum, peperisse. Quanquam autem res ita se habeat, vulgò tamen magis monstra esse putantur

Isid. 1. 11.
Origin.
Niceph.
lib. 2. c. 4.
hitt. Eccl.
& Ioseph.
lib. 7. de
bell. Iud.
cap. 12.

Aristot.
lib. 4 de
generat.
animal.
cap 3. A.
Gellius
noct. At-
tic. lib. 9.
c. 4. Vide
& Plin.
lib. 5. c. 8.
1. 7. cap. 2.
Isidor.
lib. 11. c. 3.

tantur, quæ non in totum, sed in partibus
solùm diuersarum naturarum mixturâ à
specie deerrant, vt puer capite arietino, vi-
tulus humano, ouis bubulo, equus asinino,
nati, teste Aristotele; & Arimaspi, qui,
ritu Cyclopi Homerici, vnum oculum in
fronte gerunt; itemque qui sine ceruici-
bus oculos habent in humeris, vt recenset
Gellius; & qui caninis capitibus, pro hu-
mana voce, latratum edunt: aut qui ma-
gis sunt variegati, vt cùm regnante, apud
Gallos, Ludouico duodecimo, & sedente
in pontificatu Iulio secundo, monstrum
natum est, Rauennæ, habens cornu in ca-
pite, vtrinque alas, brachia nulla, pedem
vnum, oculum in genu, vtrumque sexum,
in medio pectore ypsilon, & crucis effigiẽ.
Nimirum hæc talia oculo insueta, & in
vno corpore diuersarum alioquin anima-
rum organa, enormiora videntur, cùm ta-
men reipsa illa, quæ tota degenerant ab
vno, vel vtroque genitore, plus errent, si
cùm specie illorum, & origine sua compa-
rentur. Similior quippe est homini partus,
qui aliquid habet hominis, quàm qui ni-
hil. Atque hæc quidem, quid sint *Monstra*,
docent. Videndum nunc est etiam, an ta-
lia,

lia, & quàm varia, itemque quibus in rebus occurrant? Illis enim negatis, nequicquam diuinæ potestatis, bonitatis, & æquitatis in ijs iudicia indagaremus: at enucleatè perspectis, exclamare nobis libebit:

Quis similis tui in fortibus, Domine? quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis faciens mirabilia? Exod. 5.
11.

§. III.

An Monstra in omnibus rebus, ac etiam in artibus dentur.

Reperiuntur itaque eiusmodi incon-
fueti naturæ effectus, in omni propemodum rerum genere, in elementis, in lapidibus, in metallis, in plantis, in bestijs, in hominibus, apud quos non natura tantum errat, sed sæpius etiam mores, qui à ratione deuij haud immeritò & ipsi *monstrorosi* appellantur: sicut & aliæ quædam res insolitæ & inconsuetæ. Artes autem, etiam quando monstra producant, si scitè producant, non errant, sed id producant, quod volunt. Quare picti, aut sculpti Satyrisci, Tragelaphi, Hippocentauri, non tam monstra, quàm imagines monstrorum sunt appellandi. Quòd si quis, præter mentem suam, aut contra voluntatem,

Matth. 6
26 & 8.
20. & 12
13. Plin.
lib. 2 c. 38.

diabolum pingit, cùm Angelum formosum destinasset, is effectus, non arti, sed imperitiæ artis est attribuendus. Vnde, si ad mentem pingere volentis attendamus, monstra possunt dici, sed artificis veriùs, quàm artis. Naturæ autem monstra, quæ non sunt præter mentem summi Opificis, sed præter peculiaris duntaxat naturæ finem, in omnibus subinde elementis gigni, immò non tantùm supra nos in aëre, qui in sacris & profanis libris *calum* appellatur, sed etiam in cælo ipso superiore conspici, historiæ narrant, docet experientia, oculi testantur.

§. IV.

In cælo stellato, & sub eo Monstra esse.

Matth. 2.
9.

Nam, si quis cometas siue in aëre accensos & extinctos, siue in cælo sublimiore natos, aut eò tandem promotos, ex hac classe vult eximere; si & stellam, quæ Magos ad Christum natum utique prodigiôsè perducens aliquid significando monstravit, atque extra naturæ ordinem astrorumque vias visa est per aërem decurrere; si nouam illam, quæ, anno salutis nostræ 572. supra millesimum, per biennium, inter fixas stellas, in Cassiopea apparuit, stellam

stellam nullum extraordinarium naturæ effectum putat fuisse, ipse potest pro monstro haberi. In cælo etiam stellæ circa solis orbem visæ sunt, Augusto Cæsare, post mortem patris, in prima iuuenta urbem intrante. Et circa solem arcus apparuit L. Opimio, & Q. Fabio Coss. Trini soles Sp. Posthumio, & Q. Minutio Coss. trinæ Lunæ Cn. Domitio & L. Annio Coss. splenderunt. Deniq; Christo moriente, quàm monstrosè sol est obscuratus? In aëre certè ipsa diuina litteratura imagines eiuscemodi, quales sub initium Suedici belli pugnantium inter se nubium, velut exercituum, conspectæ sunt, *monstra* nominat.

Ita enim loquitur: *Contigit autem*, (An- 2. Mach;
tiocho secundam profectionem in Ægy- 5. 2.
ptum parante) *per vniuersam Ierosolymorum*
ciuitatem videri diebus quadraginta, per aëra
equites discurrentes, auratas stolas habentes,
& hastis, quasi cohortes, armatos, & currus
equorum per ordines digestos, & congressiones
fieri comminus, & scutorum motus, & galea-
torum multitudinē gladijs districtis, & telo-
rum iactus, & aureorum armorum splendo-
rem, omnisq; generis loricarum. Quapropter
omnes rogabant in bonum MONSTRA conuer-

Plin. l. 2. cap. 24. S. Augu-
stin. l. 12. de ciuit.
c. 8. *ti.* Itaque & in ipso celo stelle repente nascun-
tur, ait Plinius, & stella noua Cassiopeæ,
& illa vetus stella Veneris, quàm D. Augu-
stinus, ex libris M. Varronis refert, sub
rege Ogyge, magnitudinem, figuram, &
cursum mutauisse, & nuper visi satellites
Iouis, & si quid aliud insoliti natura in
astris, aut sub astris parit, testantur vel
monstra subinde quædam inibi, vel mon-
strosa emergere. Qualia non Machabæo-
rum duntaxat liber, aut Danielis Prophe-
tæ, qui arietem vidit multicornem, sed eti-
am profani scriptores referunt. Plinij hæc
sunt: *Armorum crepitus, & tubæ sonitus*
auditos è calo, Cimbricis bellis, accepimus,
crebrosq; & prius, & postea. Tertio verò con-
sulatu Marij, ab Amerinis & Tutertibus
spectata arma caelestia, ab ortu occasuq; in-
ter se concurrentia, pulsas, quæ ab occasu
erant. Ipsum ardere calum, minimè mirum
est, & sepius visum, maiore vi ignis nubibus
correptis.

§. V.

Ignium Monstra.

Quod si pro monstro habendum est, &
igni, & aëri ascribi potest. Vti & quando
cælum sanguinea specie apparuit, Philippo
Græ-

Græciam inuadente. Nec non ille clypeus, idem l. 2.
cap. 34. &
seq.
qui ardens ab occasu ad ortum scintillans
transcurrit, solis occasu, L. Valerio, C. Ma-
rio Consulibus. Quin & scintillam è stella
cadere, & augeri terra appropinquantem: ac
postquam lune magnitudine facta sit, illuxisse,
ceu nubilo diei: dein cum in calum se reciperet,
lampadem factam, semel unquam proditur,
Cn. Octauio. C. Scribonio Coss. Vidit hoc Li-
cinius Syllanus proconsul cum comitatu suo.
Imminente Romanis primo ciuili bello,
ignis ex hastis subitò emicuit, qui vix po-
tuit extinguì. lb. c. 37. Vidi nocturnis militum vigi-
lijs, ait idem author, inherere pilis pro val-
lo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantiũ,
alijsq; nauium partibus: ceu vocali quodam
sono insistent, ut volucres sedem ex sede mu-
tantes: graues, cum solitaria venere, mer-
gentesq; nauigia: si in carina ima deciderint,
exurentes. Gemina autem salutare, & pro-
speri cursus prænuncie, quarum aduentu fu-
gari diram illam ac minacem appellatamq;
Helenam, ferunt. Et ob id Polluci & Castori
id numen assignant, eosq; in mari deos inuo-
cant. Hominum quoque capita, vespertinis ho-
ris, magno presagio, circumfulgent. Omnia
incerta ratione, & in natura maiestate abdita.

Hæc ille. Tametsi & Theologi, & Philosophi multa è naturæ maiestate eruerint, quæ non semper sunt censenda propriè monstra, quia à recta consuetaque secundùm speciem dispositione non deuiarunt. Hominum non capita solùm, verùm etiam reliqua membra, nocturnis, præsertim frigidioribus horis, fulgorem; ac veluti scintillantes stricturas iaculari, cùm diloricantur, sæpius experti sumus, exhalationibus calidis tuæ exilientibus, & per antiperistasin frigoris, se se accendentibus, quæ interdum collectæ conclusæque latuerunt. Quo pacto fortasse Seruio Tullio adhuc puerulo dormienti flammam circa caput emicuisse domestici oculi annotauerunt. Quamquam non potest negari, plurimos Sanctos, diuina etiam vi radiasse, claraque in luce refulsisse. Ob quam causam etiam Diui pinguntur capite radiofo. Neque enim Angeli duntaxat explendescunt ad eum modum, quo luxit is, cuius *aspectus erat sicut fulgur*, sed etiam homines sancti, vt Møyses cuius cornuta facies insolitam lucem facesque iaculans filios Israel exterruit; & ipse sanctus sanctorum, cuius *facies resplenduit sicut sol*. Sed facile est ei,

Val. Max.
1. 1. c. 7.

Matth.
28. 3.
Exod. 34.
29.

Matth.
17. 2.

ei, lucem producere, qui ipsum condidit solem. De Castore & Polluce, etiam num nauigantibus omen ferentibus, copiosè disputat, in sua Peregrinatione Hierosolymitana Illustrissimus Princeps Nicolaus Raziuilus. Meteora ignita talia posse, Philosophi ostendunt; solere, multi oculati testantur; Deos non esse, fides & Theologi docent; daemones subinde esse malos, quin & bonos Genios, pronum est æstimare; certum est, bonum Angelum sub prodigioso igne fuisse, quando Moyse apparuit Dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat, quod rubus arderet, & non combureretur. Excitatus igitur nouitate rei dixit: *Vadam, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus.*

Exod. 3. 2.

§. VI.

Aëris Monstra.

Sed ab ignibus ad aërem reuertamur, varijs pluuiarum monstris insignem. Si quidem prater hac, inferiore calo relatum in monumenta est, lacte & sanguine pluisse M. Acilio. C. Portio Coss. Et saepe alias carne, sicut L. Volumnio, Seruio Sulpicio Coss. eamq. non perputruisse, quod non diripuissent aues. Item ferro in Lucanis, anno ante, quam M. Crassus

Plin. l. 2. nat. hist. c. 56.

Crassus

Ib. c. 58.

Crassus à Parthis interemptus est, omnesq; cum eo Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat. Effigies quæ pluerat, spongiarum ferè similis fuit: aruspices cauenda premonuerunt superna vulnera. L. autem Paulo, & C. Marcello Coss. lana pluit, circa castellum Carissanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Eodem causam dicente lateribus coctis pluuisse, in eius anni acta relatum est. Celebrant Græci Anaxagoram Clazomenium, Olympiadis septuagesimæ octauæ, secundo anno, prædixisse celestium litterarum scientia, quibus diebus saxum casurum esset è sole. Idq; factum interdiu, in Thraciæ parte ad Egos flumen. Qui lapis etiam nunc ostenditur magnitudine vehis, colore adusto, comete quoque illis noctibus flagrante. Quod si quis prædictum credat, simul fateatur necesse est, maioris miraculi diuinitatem Anaxagoræ fuisse: soluiq; rerum natura intellectum, & confundi omnia, si aut ipse sol lapis esse, aut unquam lapidem in eo fuisse credatur, decidere tamen crebrò non erit dubium. Pluuias sæpe cecidisse portentosas etiam Sanctorum historiæ confirmant; lapidem è sole lapsum, Anaxagoræ fabula est, tametsi in Abydi gymnasio ex ea causa cultus dicitur.

catur. Mirum est, si non & lucem fudit,
& tanto casu libratus se aut subiecta rum-
pens altè terram subijt. Possset fortasse co-
lor huic fabulæ addi ex Peucero, qui scri-
bit, paulò ante initium belli Peloponne-
siaci ingentem cometem, post solis occa-
sum enituisse, & continuos 75. dies exar-
sisse: mox tantam ventorum coortam vim,
vt fragmen à monte auulsum in sublime
abripuerint: quod, vbi ad urbem Thra-
ciæ Ægospotamon decidisset, è cælo fuisse
præcipitatum, creditum esse. Sed fabulæ
fabulis non fulciuntur. Et suppetunt alia
monstra, vt non necesse sit, à fabulis opem
flagitare. Nam de B. Lupo Episcopo &
Confessore, apud Senonas, refertur,
præsente clero, quadam die, eo sacris al-
taribus astante, lapsam esse cælitus gem-
mam in eius calicem sanctum; similiaque
complura possent recenseri, miraculosa
potiùs, quàm monstrosa. In aëre quoque
alia multa euenerunt, sed illa alium sibi
locum postulant; & sufficiunt, quæ dedi-
mus, quæque de admirabili auium gene-
re passim narrantur, vt de auibus bina ca-
pita gerentibus, & de anseribus venena-
tis, qui in Pfyleni regione conspiciuntur
in.

Casparus
Peucera
de Mete-
orol. fol.
252.

Monte-
uill. pag.
173.

in alto quodam monte, vbi est lacus, quē ex lachrymis Adami & Euxæ, cū ab angelo è Paradiso expulsi essent, ortum fabulantur. Et quia de aquis loqui cœpimus, ad aquas porrò eamus.

§. VII.

Aquarum Monstra.

Plin. l. 2.
nat. hist.
cap. III.
Plura de
mirabili-
bus aqua-
rū idem
lib. 31. c. 1.
& seq.

Aquis sua monstra esse quis dubitet, cū nonnullæ vel ipsæ sint monstrosæ? Nam nec aquarū natura à miraculis cessat. In Ciconum flumine, & in Piceno lacu Velino lignum deiectum, lapideo cortice obducitur: & in Surio Colchidis flumine adeò, ut lapidem plerumq; durans adhuc integat cortex. Similiter in flumine Silaro, ultra Surrentum non virgulta modò immersa, verùm & folia lapidescant. In Dodone Iouis fons cū sit gelidus, & immersas faces extinguat, si extinguite admoneantur, accendit. In Illyrijs supra fontem frigidum expansæ vestes accenduntur. Iouis Hammonis fons interdū frigidus, noctibus feruet. In Falisco omnis aqua pota candidos boues facit: in Bœotia amnis Melas oues nigras: Cephissus ex eodem lacu profluens, albas: rursus nigras Penius, ruffasq; iuxta Ilium Xanthus, unde & nomen amni. In Ponto fluminis Astaces rigat campos, in quibus paste ni-
gro

gro lacte equa gentem alunt. In Carrinensi Hispania agro duo fontes iuxta fluunt, alter omnia respuens, alter absorbens. Amnes retrò fluere, & nostra vidit atas, Neronis Principis annis supremis. Hæc si naturæ sunt, opera potiùs, quàm monstra, sunt tamen mirabilia; neque omnia seruant naturæ tenorem, cui saltem aduersum est, vt flumina in caput reuocent liquorem, nullo terræ motu exterrita. Neque solita lege accidit prodigium, vt cùm Dionysius iunior suo principatu pelleretur, mare, vno integro die, dulcesceret.

VIII.

Duo Nilotica vel Monstra, vel Spectra.

In ipsis autem aquis, vel ab ipsis haud rarò vera monstra proueniunt. Vt enim, immania illa, & sua se vastitate prodentia mendacia hîc non immisceam, quæ Lucianus, in duobus libris *verarum historiarum* recenset, ex vero notus est S. Maclouij piscis, pro insula habitus, in quem & vectores exscenderunt, & S. Macloiuo sacrificanti adfuerunt. *Mena Egypti praefecturam gerente, in Nilo flumine mira quaedam & inopinata apparuerunt. Nam cùm*

Præfe-

Theoph.
Simocati
talib 7.
historiæ

Mauritij
Tiberij
Imp. c. 16.

*Præfectus hic in locum Ægypti, qui à figura
elementi Delta nomen accepit, negotij causa
venisset, maneq; ad littus accessisset, ab imo
fluvio vir obstupescenda molis emerfit, facie
gigantem referens, truci aspectu, coma subfla-
ua, canis intermixta. Mala, quales habitio-
rum, & ad palastrã institutorum esse solent.
Lumbi nautici, pectus validum, tergum la-
tum, quale heroum, brachia torosa. Porro
vsque ad naturam sese spectandum præbebat:
reliqua membra aquæ cooperiebant. Imitaba-
tur enim virum prudentem, nolentemq; par-
tes illas liberorum procreationi idoneas spectan-
tium oculis exponere. Hunc contemplatus
Alexandria, siue Ægypti Præfectus, crebrius
adiurat, ut, si quidem è demonibus sit, spe-
ctatores illæsos dimittat, & quiescat. Sin ali-
quid nature opificio productum, ne antè se sub-
ducatur, quàm omnes presentes intuendo oculos
animosq; satiauerint. Rumor fuit, eum ipsum
fuisse Nilum, Poetarum fabulis nobilitatum.
Hoc igitur Niloticum animal (hominem enim
dicere vereor) adiurationibus obligatum, diu-
tius in aperto mansit, corpusq; videndum om-
nibus obiecit. Tertia hora post etiam ex undis
rectè emergit mulieri simile animal, quod ipse
vultus femineus, glaber, item mamma, coma,
qua*

qua partim in nodum collecta, partim soluta
 pendebant, totaq; corporis apparentis constitu-
 tio indicabant. *Famina* erat pulchritudine exi-
 mia: capilli nigri admodum; facies candidis-
 sima; nasus bellè formatus; digiti elegantes;
 labia rosea. Sororiabant ubera, & papilla à
 recenti pubertate aliquantum prospicere, ac
 se se exertare videbantur. Locos autem aqua
 regens ab aspectu remouebat, mysteria cubilis
 ab intuentium luminibus, tamquam arcanis
 nondum initiatorum abscondens. Prefectus
 igitur, & circumfusa cohors, vsque ad occa-
 sum solem, spectando voluptatem capiebant.
 Imminente iam nocte visa illa in ima aquarũ,
 vnde extiterant, descendunt, cum se cupide lu-
 strantibus vocem quodammodo eripuissent; ita
 altum omnes admirabundi silebant. Hæc
 Theophylactus Simocatta, Iacobo nostro
 Pontano interprete: qui & mox subiungit:
*De animalibus Nili, humanam figuram refe-
 rentibus, veteres conscripserunt.* Siue autem
 demones aquatici, siue homines Nilotici,
 siue alia quædam animalia hæc fuerant,
 pro monstris certè aquarum habebantur.

§. IX.

Piscis mirificè figuratus.

Et fuerint phantasmata ista, veris ta-

C

men

Bizzarr.
pag. 303.

men monstris alijs pluribus abundat aqua,
& siue magnitudinem, siue figuram, siue
raritatem spectes, maximè admirandis. Vt
enim taceam illa antiquiora, Bizarrus re-
fert, in vrbe Ceuta Idibus Maij Anno
Christi 1563. eiectum & ad littus inuen-
tum esse non solùm mole conspicuum ce-
tum, sed etiam, ad morem Brasilorum pi-
ctissimè variegatum, non hominis penicil-
lo, sed naturæ artificio. Cernebantur in
eius lateribus plurimæ triremes velut co-
loribus scitissimè expressæ, cum suis remis,
arboribus, antennis, velis, funibus, nau-
tis, bellicis tormentis, inter fluctuantes
vndas velut impulsæ. Nonnullæ harum
navium, haud exigua magnitudine, circa
ingentem quamdam triremen stabant, vn-
dequaque ad certamen, quàm optimè in-
structæ atque armatæ. Quædam aliæ re-
liquas tamquam harpagonibus iniectis,
iam adoriebantur, & prælij acerrimi ima-
ginem luculentam referebant. Quæ omnia
naturali quodam miroq; artificio, in pelle
& carne piscis expressa, cum eo adoleuisse
videbantur, itaque clarè & distinctè, vt
tamquam spectaculum numquam antè vi-
sum, aut auditum, incredibilem omni-
bus

bus vndique accurrentibus stuporem gignerent. Misit huius prodigij exemplar ad Hispaniæ regem Licentius Voleranus, vrbis Gibelterræ præfectus, per Ioannem Fructuosum scribam regium, eiusdem vrbis ciuem, qui testimonio sex grauium virorum, id verissimum esse dictitauit. Dubitare hîc igitur, non de facto licet, sed de modo. Potuit, cùm partum hunc in vtero ferret, genitrix eius, aspecta in mari compugnantium classe, exterrita, imaginatione quadam, figuras oculis haustas, foetui imprimere. Potuit Deus, quod futurum videbat, in piscem, velut in tabelam, inscriptum præmonere. Potuit vtrumque simul esse, vt & Numinis bonitas, & naturæ efficacitas simul hominibus innotesceret. Si enim ars illa naturalis fuit, fuit vtique etiam natura ipsa valde artificiosa, cuius tam miro opere aspectu, dici potuit: *Benedicite cete, Et omnia quæ mouentur in aquis, Domino.*

Dani. 3.79

§. X.

Alius piscis armis bellicis prodigiosus.

Anno salutis 1623. die Septembris octauo, seu in festo Beatissimæ Mariæ Virginis natæ, in Polonia, prope Warsauiam, in

C 2

Vistula

Vistula, eiusmodi monstruosus piscis captus est. Longitudo erat triginta sex pedum, crassities seu latitudo trium vlnarum, cum duabus partibus; altitudo decem vlnarum & itidem semis. Huic tam vasto pisci caput erat, instar hominis, carneum; quin & cetera erant instar carnis humanæ, ac mollia, sed squamis ita duris atque asperis amicta, vt cornu esse putarentur. A capite, per collum, vsque ad caudam, cruces, tamquam stellæ quædam per cælum, dispersæ cernebantur. Quæ omnia si cui minùs mira esse censentur, audiatur magis portentosa. Siquidem nullam vmquam Pallas adeò armata, neque ita Mars ipse adamantina tunica tectus horridè bellum spirauit. Pesci enim huic, in tergo tormentum curule, suis rotis nixum, impositum stabat, & antrorsum quidem os porrigebat, ad ignem expuendum; retrorsum autem syrma à dorso proiectum, trahebat, more draconis. In pinnis rotundi hærebant globi, infrà supraq; transfixi. Ad latera vtrimque longæ velut hastæ suspendebantur. Armamentarium quoddam esse credidisses. Neque deerant bipennes in modum crucis decussatæ vexillum

xillum

xillum vtrimque secus insignientes. Atque ne naturam existimes illitteratam, vni vexillo litteræ A. D. I. H., alteri F. R. F. inscriptæ legebantur, interpretatione spectatoribus relicta. Præter hæc, gladius & fistula ænea iaculationibus apta, itemq; mortui hominis caput cute & carnibus denudatum, vt in cranio mortis effigies esset, nec non vndique tubera, vulnera, cicatrices, exprimebantur. Cauda sanguinei coloris erat, fissa in eum modum, vt prærubra quædam parua spicula in vnum fascem viderentur colligata; multi ea sagittis similia esse dicebant. Habebat hic piscis etiam duos pedes, admodum diuersos, alter aquilino, alter leonino similis fuit. Referebatur hoc monstrum non in nouis tantum publicis, sed etiam typis ac penicillo effigiatum vendebatur. Quid mysterij indicârit, multa ingenia diuinauerunt; clarissimè detexerunt bella atrociosa inde continuata. In confesso sunt aquæ maris, & Iordanis stantes, & ad instar montis intumescentes, vt siccam darent viam transituris, de quibus Iosue prædixit: *Cras faciet Dominus inter vos mirabilia.* Verum etiam hæc miracula sunt, non propriè

Exod. 14°

22.

Iosue. 3°

15.

Ibid. v. 5°

monstra, de quibus agere non est nostrum institutum. Et quæ perstricta sunt, affatim docent, satis superque in aquis siue monstrorum, siue miraculorum extitisse.

§. XI.

Terrena Monstra.

Plin. l. 2.
nat. hist.
cap. 93.

In terris, quid monstra diu quæramus, cum ipsæ sint etiam, multis in locis satis monstruosæ? *Motus enim terra*, ait naturalis historiae author, *sileantur, & quidquid est, ubi saltem busta urbium extant: simul ut terra miracula potius dicamus, quàm scelera natura. Et Hercule non caelestia enarrata difficiliora fuerint. Metallorum opulentia tam varia, tam diues, tam facunda, tot sæculis suboriens: cum tantum quotidie in orbe toto populentur ignes, ruina, naufragia, bella, fraudes, tantum verò luxuria, & tot mortales conterant: gemmarum pictura tam multiplex, lapidum tam discolorum macula, inter quos eos candor alicuius, præter lucem omnia excludens: medicamentorum fontium vis: ignium tot locis emicantium perpetua tot sæculis incendia: spiritus lethales alibi, aut scrobibus emissi, aut ipso loci situ mortiferi; alibi volucribus tantum, ut Soracte vicino urbi tractu: alibi præter hominem ceteris animantibus: non-*
num-

numquam Et homini, ut in Sinuessano agro Et Puteolano: spiracula vocant, alij Charoneas scrobes mortiferum spiritum exhalantes Et c.

Ib. c. 94.

Quaedam verò terra ad ingressus tremunt, sicut in Gabiensi agro, non procul vrbe Roma, iugera ferme trecenta, equitantium cursu: similiter in Reatino. Quaedam insulae semper flu-

Ib. c. 95.

ctuant, sicut in agro Cacubo, Et eodem Reatino, Mutinensi, Statoniensi. In Vadimonis lacu, Et ad Cutilias aquas opaca silua, quae numquam die ac nocte eodem loco visitur. In Lydia, quae vocantur Calaminae, non ventis solum, sed etiam contis, quò libeat impulse, multorum civium Mithritatico bello salus. Sunt Et in Nymphæo paruae, salutare dictae, quoniam in symphoniae cantu ad ictus modulantium pedum mouentur. In Tarquiniensi lacu magno Italia, duo nemora circumferunt, nunc triqueram figuram edentes, nunc rotundam complexu, ventis impellentibus, quadratam numquam. Iuxta Harpasa oppidum Asia cantes stat horrenda, uno digito mobilis: eadem si toto corpore impellatur, resistens.

Ib. c. 96.

§. XII.

Monstruosi terræ motus.

Hæc, si veri sunt naturæ effectus, etsi non vniuersim sint vera terræ monstra;

C 4

sunt

sunt tamen pleraque veris monstris similia, videntur enim vtique à consuetà, secundum speciem dispositione deuiare. Neq; enim ordinario naturæ tenore terra tremit, aut fluxæ saltant. Quamquam alia multò monstri nomine digniora in terris reperiuntur. Si enim naturæ iniuria facta est, quando pro monstro habitum est, quòd Tiberio principante, maximus, post hominum memoriã, terræ motus contigit, quo duodecim vrbes Asiæ, vna nocte prostratæ sunt; verum certè monstrum extitit, quando L. Martio & Sex. Iulio Coss. in agro Mutinensi duo montes inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes, & recedentes, & inter eos flamma fumoq; exeunte. Quo concursu villæ omnes elisæ, animalia permulta (quæ intrà fuerant) examinata sunt. Nec sine prodigio, moriente Christo, *velum templi scissum est in duas partes à summo vsq; deorsum, & terra mota est, & petra scissa sunt, & monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.*

Matth.
27. 51.

§. XIII.

Monstrosorum effectuum lapis.

Quòd si iam siue ad viuientia, siue ad
ea

ea corpora mixta quæ vita carent, progressum faciamus, ipsos quoque lapides, ipsas arbores monstrosas inueniemus. Quippe Ionstonus Anglus vir doctissimus, in admirandis Fossilium hæc habet. *Cum Henricus II. rex Gallie Bononie esset, allatus est ad eum ex India Orientali, ab incognito homine, sed, ut apparebat moribus, barbaro, lapis stupenda specie & natura; videlicet lumine & fulgore mirabiliter coruscans; quiq; totus velut ardens, incredibili splendore micabat; & iactis quoquò versus radijs, aerem luce, nullis propè oculis tolerabili latissimè complebat. Erat & hoc in eo mirabile, quòd terræ impatientissimus, si cooperiretur, sua sponte, & vi factò impetu confestim euolabat in sublime. Contineri verò includinè, nullo angusto loco, nulla humana arte, industriane poterat, sed ampla liberaq; duntaxat loca amare videbatur. Summa in eo puritas: eximius nitor: nulla sorde, aut labe coinquinatus: figura species nulla ei certa, sed inconstans, & momento mutabilis: cumq; esset aspectu pulcherrimus, contrectari se se tamen impunè non patiebatur; & diutius contra adnitentibus, aut obstinatiùs cum eo agentibus incommodum afferebat. Quod multi, multis spectantibus, sunt*

Ionston.
in Admi-
rand.Fos-
siliū. c.32i

C 5

experti.

expertus. Si quid fortasse eminus ex eo conando detrahebatur (nam durus admodum erat) nihilo minor fiebat. Huius virtutem ac vim esse ad complurima tum utilem, tum præcipuè regibus necessariam, aiebat hospes, qui miraculum ostentabat, sed quam relaturus non esset, nisi ingenti pretio accepto. Hæc, ut in litteris Ioannis Pipini, oculati testis rei, qui in familia A: Montmorentij M. E. medicinam faciebat, ad Anton. Mizald. & ipsum insignem medicum, pridie Ascensionis Domini, Bononia datis descripta sunt. Ita trado, inquit Thuanus lib. 5. Hist. & ampliùs discutienda Physiologis relinquo. Ego, etsi huic traditori parùm credo, tamen magis magica fuisse censeo, quàm fabulosa. Quamquam lapidem ipse alium in manu habui, & sæpius expertus sum, eum interdiu soli, noctu lucernæ exhibitum, ita lumen radiosque imbibisse; ut (contra naturam luminis, alioqui non diutiùs perseverantis, quàm à præsentē corpore luminoso conseruatur) etiam à sole, vel lucerna remotus, & in obscuro loco, aut pileo aspectus adhuc velut ardens lumen retineret.

§. XIV.

§. XIV.

Metallorum Monstra.

In metallis quoque pro monstro habitū est, quòd, imminente Romanis primo civili bello, mures *aurum* in templo roserint, & capta ex his femina quinos masculos in muscipula enixa sit, quæ tres ex illis deuorauit; *tubarumq; clangor* in aëre concrepauerit. Nequaquam aliàs auro mures, sed fures insidiantur; & *tubarum clangor* in aëre, ob ipsam *tubarum & tubicinum* absentiam est prodigiosus; sicut & in *noissima tuba* erit. *Canet enim tuba*, 1. Cor. 15. & *mortui resurgent incorrupti*. Talia in aëre ^{12.} signa multa contigerunt, si miracula pro monstris essent habenda, quæ non naturæ, sed diuinæ potentiae effectus, quia naturæ vim ordinemque excedunt, non immeritò prodigia saltem vocantur, tametsi vera monstra non sint, cùm non sint naturæ aberrantis. Duo eiusmodi exempla, paulo infrà referemus, de significato monstrorum acturi. Hæc sola hîc abundè nos excitare possunt, ad laudes Domino dicendas, *qui facit mirabilia*.

Judic. 13.
19.

§. XV.

Plantarum monstra.

Val. Max.
l. 1. c. 6.
Plin. l. 18.
Nat. hist.
c. 18.

Viuentium plura occurrunt vel ficta,
vel vera monstra; & in plantis quoque.
Sic in Boëotia derosæ à locustis ficus ger-
minauerunt. Sic Laodiceæ, adueniente
Xerxe, platanus in oleam mutata est. Sic
Neronis principatu arbores dicuntur se-
dem mutauisse. Sic Trallibus, in eade Victo-
riæ, palma viridis, sub Cæsaris statua, in-
ter coagmenta lapidum iustæ magnitudi-
nis enata est. P. Ælio, Cn. Cornelio Coss.
quo anno superatus est Annibal, in arbo-
ribus nata sunt frumenta. Et C. Lepidus,
apud Plinium testis est, arbores locutas,
ac oliua in totum ambusta reuixit. Quæ,
si vera sunt, idem de his arboribus sentien-
dum est, quod de quercu Dodoneæ Stygijs
artibus loquace. *Prope Harlemium*, ait Ion-
stonus, *Rhabarbarum Anno 1585. erutum,*
humanam manum cum unguibus, & distin-
ctissimis digitorum lineamentis obtinens. Pi-
eturam Leide, apud D. Bodarcium vidimus.
Putantur quædam prodigiosa, quia insueta
nobis, licet consueta nature. Ita sub impe-
rio Prete Ioannis, ex arena quotidie pro-
rescunt arbusculæ quædam, vsque ad me-
ridiem,

Herodot.
l. 2. Ion-
ston. in
admiran-
dis c. 35.

ridiem, postea ad occasum solis denuò re-
deunt in terram, ita vt non ampliùs ap-
pareant. *Atque hoc quotidie*, ait Monte-
uillanus. *Fructus, quos ferunt, nemo carpit*
metu fascinationis; qui sanè non imprudens
est: quamquã & flores quidam, vno dun-
taxat die perdurant; vt adeò & naturę hoc
possit esse opus. Redire autem in terram
eiuscemodi plantæ videntur, dum aridę de-
cidunt, & in puluerem rediguntur, sicut
homo natus de muliere, breui viuens tempore,
qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit
velut umbra. Quia omnis caro vt fœnum; &
omnis gloria eius, tamquam flos fœni: exaruit
fœnum, & flos eius decidit. Sagunti puer re-
uersus est in vterum matris, eo anno, quo
Saguntus ab Annibale deleta est, cur
plantę non possent æquè citò in gremium
matris suæ reuerti? Sunt animalia quæ-
dam ephemera, cur non & terræ germina
possint esse talia? Sæpe aliquid naturæ
monstrum putatur, quod aliunde est oriun-
dum. Megaris diu stetit Oleaster in foro,
quæ arbor fatalis habebatur excidio vrbis
premonitę oraculo, cum arbor arma pe-
perisset, quod succisę accidit, ocreis galeis-
que intus repertis; quia olim viri fortes il-
li sua

Monte-
uill. pag.
225.

Iob. 14. 1.
1. Petr. &
24.

Plin. l. 16.
cap. 39.

li sua affixerant arma, quæ cortice etas longa ambiente occultauerat. Ni prius ibi suspensa fuissent, numquam arbor illa arma peperisset. Ad eundem modum credibile est, imagines quasdam sacras arboribus appensas, corticibus inuolutas, & à tempestate atque imbris seruatas, in pietatem posterorum, quorum tempore detectæ & inuentæ fuerunt, vt tanto emolumento, quanto studio colerentur.

§. XVI.

Animalia intra rupes monstruosè inuenta.

Neobrug.
cap. 2.

In bestijs, simili euentu, dissimili ortu, duo monstra reperta sunt, nostro tempore, cum enim in lapicidina quadam petra ingens ferramentis funderetur, apparuere duo canes, capacem sui, in eadem petra, concauitatem replentes, absque omni spiraculo. Videbantur ex leporariorum genere; sed truces vultu, quasi ex Cerberi profapia; odore graues, quasi ex Auerno; pilorum expertes. Et vnus quidem citò defecit; alterum stupendæ edacitatis Henricus Wintoniensis Episcopus, multis diebus in delicijs habuit. Refertur ibidem ab eodem authore, de bufone, ad eundem modum,

modum, inter saxa, cum torque aureo inuento. Aurum intra montes nasci posse scimus, non item torquem aureum. Nec bufones inibi posse gigni negarem; canes autem crescere, velut vermes, aut lapides, nemo mihi persuaserit. Facile autem est spiritui malo viam aperire, & talia in tali carcere includere, aut canem bufonemq; agere. Qua arte virginem vultu retulit, quando, in venatu, sitienti comiti Oldenburgico, è rupe velut ostio diducta progrediens, scyphum illum argenteum obtulit, qui adhuc ostenditur, miris multisq; emblematis calatum.

§. XVII.

Animalia monstrosè loquentia, vel parientia.

Multa alia non solùm mirabilia, verùm Val. Max. etiam monstrosa acciderunt circa bestias. l. 1. c. 6.

Precipue enim admirationis sunt etiam illa prodigia, quæ P. Volumnio. Ser. Sulpicio Coss. in urbe nostra, inter initia motusq; bellorum acciderunt. Bos namq; mugitu in humanum sermonem conuerso, nouitate monstri, audientium animos exterruit. Carnis quoq; in modum nimbi dissipata partes ceciderunt: quarum maiorem numerum præpetes diripuerunt

ANES

Num. 23.
28.

*aves, reliquum humi per aliquot dies neque odore tetro, neque deformi aspectu mutatum iacuit. Eiusdem generis monstra alio tumultu credita sunt. Siquidem bello etiam Punico secundo constitit, Cn. Domitio bonem dixisse: Caue tibi Roma. Antè paullò, quàm Augustus Imper. factus esset, bos in suburbano Romæ ad arantem locutus est, frustra se, vrgeri: Non enim fragmenta, sed homines breui defuturos. Quæ boni maline Angeli virtute fieri potuisse, ostendunt illa sacrae scripturæ verba: Aperuitq; Dominus os asinae, & locuta est: Quid feci tibi? cur percussis me? ecce iam tertio? Et rursus: Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consueuisti usque in presentem diem? dic, quid simile unquam fecerim tibi? Quàm diserta fuit asina Balaam? & fieri non posset, vt aliæ quoque bestia loquerentur, Deo volente, aut spiritu verba, in ore earum, formante, plectrumq; linguæ in sermonem quatiente? Poruit ergo loqui asina, & non possit vacca? eiusdem vtrumque animal ingenij ad lyram? Dario Babylonem obsidenti vox è muris reddita est, urbem ipsam tunc à Persis captum iri, cum mula pareret. Quo præfagio omnes capiendæ
urbis*

urbis desperatio iam ceperat, donec Zo-
phyri Persæ mula enixa est.

§. XVIII.

*An mula sint Monstra, & num natura-
liter pariant?*

Et quia de mulis mentionem fecimus,
quæri potest, an non & ipsæ mulæ in mon-
strorum censu sint ponendæ? Certè eas à
natura deuiare ostendunt progenitores, &
sterilitas eorum; licet, quia consuetæ, &
ordinarij talium parentum partus, vulgò
pro monstris non habeantur. *Observatum*
est, ait Plinius, è duobus diuersis generibus na-
ta, tertij generis fieri, & neutri parentum esse
similia: eaq; ipsa, que sunt ita nata, non gi-
gnere. Idcirco mulas non parere. Est in anna-
libus nostris, peperisse sepe, verùm prodigij loco
habitum. Theophrastus vulgò parere in Cap-
padocia tradit: sed esse id animal ibi sui generis.

Plin. l. 8.
nat. hist.
cap. 44.

§. XIX.

Monstra ex hominibus nata.

Inter homines monstra existere defor-
mantia naturam, experientia testatur quo-
tidiana. Adstipulatur & D. Augustinus,
quo memorante, apud Hipponem natus est
homo quasi lunatas habens plantas, & in eis
binos tantummodo digitos, similes & manus.

S. Augu-
stin. l. 16.
de ciuit.,
c. 8.

D

Qui

Sil. lib. 3.
Virgil. l. 6
Æneid.

Lyc-
othen. in
Chron.
de prodigijs & o-
stentis.
An. 1552.
lib. 2.

Qui idem Pater eodem loco ait: *Ante annos aliquot, nostræ certè memoria, in oriente duplex homo natus superioribus membris, inferioribus simplex. Nam duo erant capita, duo pectora, quatuor manus, venter autem unus, & pedes duo, sicut uni homini: & tam diu vixit, ut multos ad eum videndum fama contraheret.* Quod cum ita sit, apparet nihil nimium finxisse Poëtas, quando ab illis forma tricorporis umbra Geryonis est introducta. Certè, apud Cedrenum, Imperantibus Constantino Leonis Philosophi Imp. F. & Romano Lacapeno, ex Armenia allatum est monstrum, Constantinopolim, pueri masculi concreti, uterini, iugis, ut infelix omen, urbe sunt eiectioni. Redierunt sub Constantino: & cum alter mortuus esset, peritiores medici cadaver à vino resecuerunt, parum tamen diu alter supervixit. Visi sunt & alij monstri vel partus, vel euentus. Inter initia Marisci belli peperit quædam ancilla serpentem. Hæreticus alioquin author scribit. An. 1552. in Hassia Witzenhansia, tertio post festum trium Regum die, infantem mascululum bicipitem, collo duplici, duobus capitibus ac corpore optimè cum reliquis membris composito natum; cuius monstri occasione, nouum

nouum in ea prouincia Euangelium mon-
strosè nobilitat.

§. XX.

Infantes locuti, & varia superstitio quorundam de nocte Natiuitatis Christi.

Aiunt, Romæ, in quodam tumultu, *infantè semestrem, in foro boiario triumphū proclamasse: Alium cum elephantino capite natū.* Vtrumq; monstrū erat. De infantibus ante tempus locutis multa extant exempla, præsertim non sine diuina vi procurata. Sed cur os infantium aperire non posset, qui potest os rudentiū in loquelā referare? Quod etsi nonnumquam fecit, non tamen censendus est facere semper. Stultitiam facit, si non superstitionem, quod vulgatissime tamen creditur ab imperitis, equos scilicet, & boues, asinos, & omnia iumenta, quotannis, in sacratissima illa nocte Natiuitatis Domini nostri, solere loqui, & verò etiam vaticinari. Qua de caussa etiam nonnullorum tanta est simplicitas, vt in stabulis tum vigilent, expectantes, & audire cupientes, quid bestia loquantur, aut in annum sequentem prædicant. Quasi Deus miracula velit perennare; aut, qui curiosa scire cupienti Herodi non respon-

Val. Max.
l. 1. c. 6.

Numi. 22.
18.

Luc. 23. 34

D 2

dit,

dit, per pecudes istas velit respondere, vñ horum fatiet curiositatem? Igitur nequaquam tunc bestiaè humanum sermonem, sed homines bestiarum stuporem imitantur. Quemadmodum & illi, qui quia audierunt, non solùm hac nocte oleum pro consueto elemento fluxisse olim, verùm etiam alicubi semel ac iterum aquas fuisse in vinum commutatas; illa ipsa sanctissima nocte media, quotannis, summo in frigore, os ad fontes applicant, arbitran-tes, se vinum pro aqua hausturos. Non enim tunc fontes monstrosè fluunt, sed isti monstrosè sapiunt, quorum pietas est bibere; & religio, Christi infantis loco, Bacchum osculari, digni quibus labia glaciæ astricta, cum liquore tam desiderato concreverent. Nòc opus est his fictis seu miraculis, seu monstris. Veritas, ne hinc debeat mendicare, à se est opulenta. Sed huc vsque plus satis demonstratum est, quid, & quàm varia sint monstra, & quòd ea in omnibus rebus reperiantur. Plura suis quæque locis apponentur, quæ omnia dictis subscribent. Et ob hæc sola dicere vnusquisque potest: *Ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:*
qui

Iob. 5. 8.

Ego deprecabor Do-
minum, & ad Deum ponam eloquium meum:

qui

qui facit magna Et inscrutabilia, Et mirabilia
absq; numero.

C A P V T II.

De illis elementorum monstris, quæ in
dubium vocantur, ut de Pyrali, Sala-
mandra, Phœnice, Scylla, Charybdi, Si-
renibus, piscibus fossilibus, Vnicorne,
Sphinge, Centauris, &c.

§. I.

Pyralis Et Salamandra num sint fabu-
losæ?

Ultra Poëtæ, neque pauca histo-
rici memorant, quæ neque au-
thoritatem, neq; fidem viden-
tur habere sufficientem. Nempe quoniam

Tarda solet magnis rebus inesse fides.

Sed si illi, quorum ea de re notio est, æsti-
ment, & fidem pleraque merentur, & ob-
tinent authoritatem; quamuis nonnulla,
etiam quæ testes habent, careant veritate:
ut difficile sit vera falsis permista seligere.
Inter hæc sunt monstra. quæpiam diuersis
elementis tributa. Ab igne incipiamus,
cui, quòd nihil gigneret, Vesta & Vestales

D 3

virgi-